

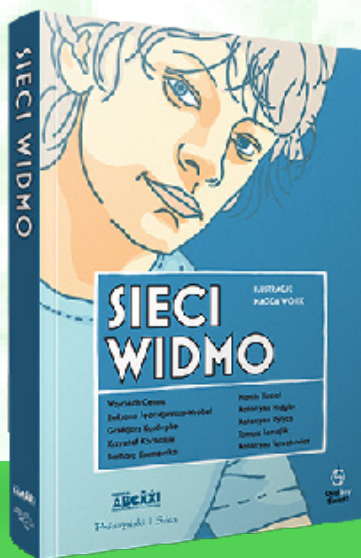

Ocalimy Świat!

Ekoprogram z charakterem
dla uczniów szkół podstawowych

Scenariusz dla klasy VII

na podstawie opowiadania
Krzysztofa Kochańskiego
„E-terminator 123”
ze zbioru opowiadań

Tematyka ekologiczna

Futurystyczna wizja zniszczenia planety przez Trucieli z XX i XXI wieku. Rola młodych ludzi w powstrzymaniu katastrofy ekologicznej.

Wartości moralne do omówienia

mądrość, wolność, odpowiedzialność

Czas realizacji

3-4 godziny lekcyjne

Scenariusz dla klasy VII

na podstawie opowiadania Krzysztofa Kochańskiego
„E-terminator 123” ze zbioru opowiadań „Sieci widmo”

MATERIAŁY EDUKACYJNE

- ➔ zbiór opowiadań „Sieci widmo; opracowanie nt. wartości na końcu zbioru
- ➔ poradnik „Z dzieckiem w świat wartości” Ireny Koźmińskiej i Elżbiety Olszewskiej
- ➔ podcasty WWF:
<https://www.wwf.pl/aktualnosci/skok-w-przyszlosc>
<https://www.wwf.pl/aktualnosci/badz-detektywem-na-wakacjach>

POMOCE I NARZĘDZIA

- ➔ arkusze szarego papieru, markery
- ➔ klocki, kostki (coś, z czego można ułożyć prostą konstrukcję), patyczki
- ➔ komputer, telefony, tablica/flipchart
- ➔ opcjonalnie:
program Google Jamboard, www.mentimeter.com

Prowadząc lekcje w oparciu o ten scenariusz, realizujesz podstawę programową

✓ **BIOLOGIA**

Uczeń:

- ✓ interpretuje informacje i wyjaśnia zależności przyczynowo-skutkowe między zjawiskami, formułuje wnioski
- ✓ uzasadnia konieczność ochrony przyrody
- ✓ prezentuje postawę szacunku wobec siebie i wszystkich istot żywych
- ✓ opisuje i prezentuje postawę i zachowania człowieka odpowiedzialnie korzystającego z dóbr przyrody

✓ **JĘZYK POLSKI wymagania szczegółowe dla klas VII–VIII**

Cele ogólne:

- ✓ wykorzystuje w interpretacji utworów literackich odwołania do wartości uniwersalnych związane z postawami społecznymi (...), etycznymi (...)
- ✓ wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty (...)
- ✓ wyszukuje w tekście potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu publicystycznego, popularnonaukowego lub naukowego
- ✓ gromadzi i porządkuje materiał rzeczowy potrzebny do tworzenia wypowiedzi
- ✓ zgadza się z cudzymi poglądami lub polemizuje z nimi, rzeczowo uzasadniając własne zdanie
- ✓ rozwija umiejętność samodzielnej prezentacji wyników swojej pracy
- ✓ rozwija umiejętność krytycznego myślenia i formułowania opinii

✓ **ETYKA**

Uczeń:

- ✓ posługuje się pojęciami niezbędnymi do charakterystyki działania w aspekcie jego moralnej oceny (...)
- ✓ posługuje się nazwami emocji i uczuć do opisywania przeżyć własnych oraz przeżyć innych osób w kontekście różnych doświadczeń moralnych (...)
- ✓ wykorzystuje pojęcia dyskursu etycznego do analizowania przeżyć, działań i postaw bohaterów powieści, opowiadań, filmów (...)
- ✓ jest świadomy, że przyroda jest dobrem, które należy chronić i uzasadnia potrzebę ochrony przyrody
- ✓ wie, jak można chronić przyrodę, i angażuje się w działania na rzecz ochrony przyrody

PRZYGOTOWANIE PRZED ZAJĘCIAMI

➔ Zadanie 1:

Zapytaj uczniów, jak ich zdaniem będzie wyglądało miasto, w którym mieszkanie, za 30 lat? Co będzie was otaczało, jaki krajobraz będzie się rozciągał przed waszymi oczyma, czym będziecie oddychać, jak będziecie mieszkać, pracować, czym będziecie się w ciągu dnia zajmować, jak będziecie podróżować, gdzie będziecie się spotykać ze znajomymi, jak będziecie spędzali wolny czas? Pozwól uczniom na ok. 15 minutową pracę w dowolnej formie: mogą zrobić grafikę, narysować obraz uzupełniony podpisami, sporządzić listę pomysłów. Być może niektórzy będą mieli czarną wizję przyszłości, ale inni mogą mieć bardzo optymistyczną – porozmawiajcie o waszych przewidywaniach. To zadanie uczniowie mogą wykonać w parach, indywidualnie, ew. w mniejszej grupie.

➔ Zadanie 2:

Porozmawiajcie o tym, co wpłynęło na wizję przyszłości uczniów. Na czym opiera się pesymistyczna wersja, a na czym optymistyczna?

PRZEBIEG ZAJĘĆ

➔ Czytanie przez Edukatora opowiadania na głos w klasie.

Opowiadanie, które za chwilę usłyszycie, mówi o tym, że spełniła się jednak pesymistyczna wizja świata. Mimo to wydaje się, że nie wszystko stracone.

➔ Zadanie 3:

Przeczytaj uczniom opowiadanie – zatrzymaj się w momencie, kiedy Jacek dostrzegł napis na ekranie komputera. Porozmawiaj z uczniami, sprawdzając, na ile zrozumieli treść i kompozycję opowiadania (chodzi o dwie perspektywy czasowe i przemieszczenie się e-terminatorów pomiędzy przyszłością a teraźniejszością). Można tu przypomnieć fragment, w którym e-terminator tłumaczy to zjawisko Jackowi.

➔ Zadanie 4:

Prześledźcie, jakie zmiany zaszły w życiu Jacka na początku wakacji i jak wpisywały się one w podobne wydarzenia w innych miejscach na świecie? Opiszcie działania e-terminatora 123. Jak wpłynęły na zachowania Jacka - np. jak zareagował na prośbę taty? Co dostrzegł w swoim zachowaniu wobec młodszego brata, czego nie widział wcześniej? W jaki sposób e-terminator koncentruje się na wiadomościach podawanych w mediach (to kolejna zmiana w codziennym zachowaniu Jacka – chłopak dostrzega problem, dostrzega również sens znajomości języków obcych, czym wcześniej się nie interesował). Co Jacka zdziwiło zarówno w samej wizycie e-terminatora, jak i w obserwowaniu z boku własnego zachowania?

PRZEBIEG ZAJĘĆ

➔ Zadanie 5:

CEL Poproś uczniów, by zastanowili się, jaki był cel zjawienia się e-terminatorów na Ziemi? W jakim stopniu udało im się go zrealizować? Zwróćcie uwagę na to, że misja terminatorów została przerwana w najważniejszym momencie, kiedy byli w centrum zainteresowania, a ich przekaz mógł zostać usłyszany, bo kamery były zwrócone właśnie na nich. Czy jednak misja zakończyła się klęską? Jacek zobaczył na ekranie swojego komputera ważny napis. Możecie ten napis przenieść na tablicę. Zapytaj uczniów, na co zabrakło sił e-terminatorowi, jaki przekaz chciałby wypowiedzieć głośno w rozmowie z dziennikarzem. Zwróćcie uwagę na wcześniejsze wnioski, jakie **sztuczna inteligencja** formułowała w odniesieniu do **trucielei**. Czego nauczyła się od ludzi, co okazało się jednak błędną interpretacją? Jak zatem mogłaby brzmieć wypowiedź terminatora?

➔ Zadanie 6:

SKUTEK Wróćcie do pytania o skutek wizyty e-terminatorów na Ziemi. Czy uczniowie zgadzają się, że misja e-terminatora zakończyła się klęską? Jeśli niektórzy uznają, że e-terminator wykonał zadanie - poproś ich o wskazanie plusów: co dobrego się zdarzyło, czy spotkanie z e-terminatorem będzie miało wpływ na dalsze decyzje Jacka, na jego postawę? Co w przypadku innych młodych ludzi, którzy też doświadczyli wpływu e-terminatorów? Zaproponujcie kolejne działania chłopaka - co może zrobić, aby wdrażać przesłane e-terminatora? Zachęć uczniów, by zrobili burzę mózgów i zaproponowali, co może się wydarzyć dalej. Mogą wykorzystać tablicę Google Jamboard i telefony komórkowe. Omówcie wasze propozycje, odnosząc je do tekstu opowiadania tak, aby powiązać je z wnioskami i obserwacjami Jacka.

➔ Zadanie 7:

Przeczytaj opowiadanie do końca. Podkreśl szczególnie ostatnie zdanie tekstu. Narratorem jest Jacek, zatem ostatnie zdanie jest jego wnioskiem. Jakie rady mieliby uczniowie dla chłopaka, jeśli rzeczywiście chce od tego momentu postępować inaczej i postrzegać inaczej swój wpływ na przyszłość planety? Jeśli Jacek uważa, że dorośli powinni słuchać młodych ludzi, to czym młodzi powinni się z dorosłymi dzielić? I jak postępować?

➔ Zadanie 8:

Wyświetl na ekranie listę cech pokolenia Y i pokolenia Z (ZAŁĄCZNIK 1). To do tej generacji należą uczniowie oraz ich nieco starsi koledzy i koleżanki. Poproś uczniów o wskazanie cech, z którymi najbardziej się utożsamiają. Pokaże to, jakie mają przekonanie na temat samych siebie. Warto zapytać, w czym przejawia się wybrana przez nich cecha (cechy). Co mogą zrobić/osiągnąć, jeżeli mają taki potencjał? W jaki sposób mogą wykorzystać swoje kompetencje i umiejętności?

➔ Zadanie 9:

Poproś uczniów o odniesienie się do tezy, że młodym ludziom nie jest wszystko jedno! Dlaczego dorośli tak myślą? Zaproponuj im dyskusję w formie „Chalk Talk”, czyli mówiących długopisów. Zaproponuj, by dobrali się w grupy. Każda grupa siada lub staje w kręgu wokół dużego arkusza

PRZEBIEG ZAJĘĆ

papieru. Na środku każdego z nich wypisują główną tezę/pytanie.

Następnie w dowolnym miejscu arkusza wypowiadają się pisemnie na ten temat. Mogą czytać wpisy innych, dopisywać do nich własne spostrzeżenia, przykłady. Po tej części zadania daj uczniom krótki czas na spacer w ciszy wokół prac innych grup. Na koniec poproś o refleksje po tym ćwiczeniu. Odnieś wnioski do historii Jacka.

➔ Zadanie 10:

Terminator zastosował bardzo zdecydowany środek zwrócenia uwagi na ważne ekologicznie tematy: Jacek nie miał wpływu na to, co robi. Biorąc pod uwagę wnioski z poprzedniego zadania, zastanówcie się wspólnie, jakie działania mogą podejmować młodzi ludzie, żeby skutecznie zwracać uwagę społeczeństwa na zagrożenia ekologiczne. W jakie aktywności mogą się włączać? Jakie decyzje podejmować na co dzień? Jak może wyglądać dzięki temu przyszłość planety?

➔ Zadanie 11:

Przeczytaj uczniom ponownie fragment opowiadania, kiedy sztuczna inteligencja analizuje działania człowieka. Zwróćcie szczególną uwagę na zdanie, kiedy mowa jest o inteligencji oraz o mądrości.

Zapytaj uczniów, jak rozumieją **MĄDROŚĆ**. Co się na nią składa? Jak postępuje osoba mądra? Czym się kieruje? Poproś, by uczniowie w zespołach spróbowali stworzyć definicję mądrości - porównajcie, jakie elementy składowe znalazły się w propozycjach poszczególnych zespołów i scalcie je w jeden opis.

Wyjaśnij dzieciom, że Mądrość jest bardzo ważną wartością moralną. Korzystając z opracowania na temat wartości zamieszczonego na końcu zbioru, wyjaśnij uczniom, czym są **WARTOŚCI MORALNE** (to zasady, cechy, zachowania, których istotą jest dążenie do wspólnego, powszechnego **DOBRA**). Porozmawiajcie chwilę nad istotą **DOBRA** - jak rozumieją je uczniowie. Możesz uzupełnić lub skorygować ich intuicje, korzystając z wspomnianego opisu wartości.

Przeczytaj teraz definicję mądrości zamieszczoną w **ZAŁĄCZNIKU 2**. Poproś uczniów o przeanalizowanie, czy i jakie elementy tej definicji nie zgadzają się z ich opisami - i dlaczego. Jeżeli np. w ich definicji zabrakło wskazania, że mądrość służy **DOBROU**, wyjaśnij, że człowiek mądry kieruje się dobrą wolą i życzliwością do ludzi i innych istot, a także ma świadomość, że każda jego decyzja, każdy wybór i jego skutki, wrócą do niego i/lub jego bliskich, grupy, kraju, świata jak po okręgu. Każdy, kto sieje zło, może się spodziewać, że to zło też go dosięgnie. Niestety wielu sprawców złych czynów nie ma takiej świadomości i wyobraźni.

Bardzo ważne jest dostrzeżenie, że wiedza jest tylko składnikiem **MĄDROŚCI**. Również inteligencja nie jest tożsama z mądrością. Zapytaj uczniów - dlaczego? Zapytaj, czym mądrość różni się od wiedzy (wiedza jest po prostu zasobem informacji i zbiorem umiejętności; wiedzę można wykorzystać do różnych, także złych celów; poproś uczniów o przykłady). Zapytaj, czym mądrość różni się od inteligencji (inteligencja jest narzędziem sprawnego działania - zdolnością szybkiego kojarzenia, rozumienia i bywa wykorzystywana zarówno do dobrych, jak i do złych celów). Ponownie poproś uczniów o przykłady. Co jest zatem głównym wyróżnikiem mądrości? Jest nim zamiar/intencja/cel: działanie na rzecz wspólnego dobra. Do czego oczywiście przydatne są wiedza i inteligencja, a także: dobra wola, życzliwość, refleksja, doświadczenie,

PRZEBIEG ZAJĘĆ

wyobraźnia, korzystanie z wiedzy i porad innych mądrych ludzi itp.).

➔ Zadanie 12:

Porozmawiajcie o jeszcze jednej cesze człowieka mądrego: o umiejętności przewidywania konsekwencji krótkofalowych i długofalowych. Możesz zaproponować uczniom wykonanie doświadczenia opisanego w książce Z dzieckiem świat wartości. Zapytaj uczniów o sytuację, kiedy stają przed wyborem całonocnego grania w gry komputerowe. Jaki jest krótkofalowy skutek podjęcia takiej decyzji: przyjemność, satysfakcja z wygranej, frajda, poczucie mocy. Oczywiście może też być zmęczenie i niestety - nieprzygotowanie do zadań następnego dnia. Zapytaj ich o długofalowe skutki podejmowania takich decyzji (na przykład przez tydzień czy też miesiąc). Zapytaj o pozytywne skutki i o negatywne. Możesz podzielić uczniów na grupy i każdej z nich przydzielić inne zadanie: jedna może pracować konsekwencjami grania w gry w nocy, druga - nad wybuchami złości, krzykiem i agresją fizyczną, trzecia grupa może zająć się krytykowaniem innych, ciągłym wytykaniem ich błędów i wad. Co daje w krótkiej perspektywie takie zachowanie, a co w długiej.

Po omówieniu powiążcie wnioski dotyczące myślenia długofalowego z opowiadaniem: jakie są skutki podróży samolotem zamiast pociągami w krótkiej perspektywie: oszczędzony czas. Jakie w dłuższej: większy ślad węglowy i większy wpływ na globalne ocieplenie. Co jest zatem lepsze dla środowiska?

W tym miejscu warto również porozmawiać o wynalazkach, narzędziach, technologii, a nawet uczeniu się i odżywianiu. Co przynosi nam korzyści zarówno krótkofalowe, jak i długofalowe? A może uczniowie potrafią podać przykłady takich udogodnień, działań, które bezpośrednio nie przynoszą nam korzyści, ale mają pozytywny wpływ na to, co będzie korzystne w dłuższej perspektywie.

Podsumowując, zastanówcie się wraz z uczniami, kim jest człowiek mądry: jak postępuje, jakie decyzje podejmuje, czym się kieruje np. w sferze ekologii?

➔ Zadanie 13:

Wysłuchajcie podcastu mówiącego o mieście przyszłości – Chrzanowie (możesz wybrać fragment w zależności od czasu, jaki chcesz przeznaczyć na ćwiczenie):

<https://www.wwf.pl/aktualnosci/skok-w-przyszlosc>

Wróćcie do waszych pomysłów, do waszych projektów miasta, w którym będziecie mieszkali za 30 lat. Porównajcie wasze pomysły z tym, co już dzieje się w Chrzanowie. Zastanówcie się wspólnie, czy już dziś, 30 lat przed zmianami, o których mówiliście, możecie zrobić coś, co was do nich przybliży albo przestać robić coś, co może prowadzić do szkodliwych zmian. Spróbujcie zrobić listę 5 takich działań. Może to być coś, co wytłumaczycie dorosłym, do czego przekonacie

PRZEBIEG ZAJĘĆ

waszych rówieśników, co wprowadzicie we własnym życiu i życiu waszych rodzin.

➔ Zadanie 14:

Wakacje – mogę wszystko...

Poproś uczniów o odpowiedzi na pytania z karty pracy (ZAŁĄCZNIK 3).

- ❓ Czy w czasie wakacji:
 - ❓ możesz wstać, o której tylko chcesz?
 - ❓ możesz nie otwierać książki?
 - ❓ możesz grać cały dzień w gry komputerowe?
- ❓ Czy możesz – jeśli masz odpowiednio dużo pieniędzy – codziennie latać samolotem zamiast korzystać z innych środków transportu (pociągu, roweru)?
- ❓ Czy możesz – jeśli masz pieniądze i dużą szafę – kupować po kilka sztuk tych samych spodni i kilkanaście T-shirtów?
- ❓ Czy możesz – jeśli zdrowie ci na to pozwala – jeść codziennie burgery mięsne?
- ❓ Czy możesz w ogóle nie brać pod uwagę spraw klimatu i planety?

Sprawdźcie wspólnie odpowiedzi. Ile razy na postawione w ten sposób pytania padła odpowiedź twierdząca?

Jeżeli chcesz, możesz poprosić uczniów o użycie telefonów komórkowych i wraz z nimi przeprowadzić elektroniczną ankietę z tymi samymi pytaniami. Wtedy od razu będą mogli zobaczyć, jakie są ich odpowiedzi.

➔ Zadanie 15:

Porozmawiajcie z uczniami o tym, jakie mają możliwości. Czy ktoś zabrania im dokonywania wyborów, o których mówiliśmy? Jeżeli pojawi się informacja, że rodzice czegoś zabraniają – spróbujcie przyjrzeć się tematowi. Jeżeli rodzice np. zabraniają całonocnego grania w gry elektroniczne – czym się kierują, jakie argumenty podają? Czy kiedykolwiek rodzice ze względów innych niż finansowe nie zgadzali się na zakup kolejnych butów, kolejnych telefonów, kolejnych kurtek?

Porozmawiajcie, co jest ograniczeniem dla młodych ludzi. Czy tylko finanse i zakazy dorosłych? Czy są takie sfery ich życia, gdzie sami dobrowolnie z czegoś rezygnują, mimo że mogliby to mieć? Z czego rezygnują? Czym się kierują? W ilu z tych wyborów wartością ważniejszą jest czyjeś dobro?

Porozmawiajcie o trendach w modzie i tzw. must have. Może to być np. moda na posiadanie egzotycznego zwierzęcia (żółwia, papugi). Jak często ulegając pokusie, nie dbamy o to, że możemy w ten sposób powodować czyjeś cierpienie?

Jacek miał lecieć na wakacje. Jakie bywają zachowania turystów?

Uzupełnieniem rozmowy może być materiał WWF (lub samo zdjęcie – jeśli edukator tak zdecyduje) na temat etyki podróżowania: <https://www.wwf.pl/aktualnosci/jak-podrozowac-madrze-i-z-szacunkiem>

PRZEBIEG ZAJĘĆ

➔ Zadanie 16:

Odczytajcie definicję wartości moralnej, jaką jest **WOLNOŚĆ** (ZAŁĄCZNIK 4). Podkreście wszystkie jej zalety i korzyści, które z niej wynikają. Poproś uczniów o porównanie w parach, co wyróżnili oraz zaznaczenie kolorem informacji o tym, co dzieje się z wolnością, kiedy zachodzi konflikt interesów pomiędzy tymi, którzy chcą równocześnie korzystać z prawa do wolności, jeśli ich wzajemne potrzeby się wykluczają. Uczniowie mogą tutaj podać szereg przykładów, kiedy w szkole dochodzi do konfliktów na tym tle. Zwróć uwagę, że wolność, jako wartość moralna, ma swoje ograniczenia: korzystając z własnej wolności nie możemy łamać prawa do wolności innych osób lub zwierząt. Zawsze powinniśmy brać pod uwagę potrzeby i prawa innych. Człowiek mądry, korzystając ze swej wolności, wprowadza pewne samoograniczenia, by dać innym przestrzeń do realizacji ich prawa do wolności.

➔ Zadanie 17:

Zakończcie lekcję, wykonując zadanie uzupełniania niedokończonych zdań (ZAŁĄCZNIK 5). Możesz przygotować je w formie pociętych pasków papieru. Uczniowie będą je losować. Możesz każdemu uczniowi z osobna dać kartę pracy i 3 kartoniki (3 koraliki itp.), aby upewnić się, że każdy uczeń odpowiedział 2-3 razy - po udzielonej odpowiedzi wrzuca do wspólnego koszyka jeden ze swoich kartoników lub koralików. W ten sposób sprawdzisz, czy każdy odpowiedział dwu-trzykrotnie. Uczniowie mogą wybrać zdania, które chcą rozwinąć, możecie też czytać zdania po kolei, bo być może na któreś z nich więcej uczniów będzie chciało udzielić odpowiedzi i w ten sposób wykorzystać swój koralik.

Scenariusz dla klasy VII

na podstawie opowiadania Krzysztofa Kochańskiego
„E-terminator 123” ze zbioru opowiadań „Sieci widmo”

DZIAŁANIA DODATKOWE/PROPOZYCJA AKTYWNOŚCI

Zachęć uczniów, aby wspólnie z rodzicami wysłuchali w domu podcastu:

<https://www.wwf.pl/aktualnosci/badz-detektywem-na-wakacjach>.

Jako **miniprojekt** możesz też zaproponować uczniom (np. we współpracy z nauczycielem geografii lub historii) stworzenie mapy miejsc w Polsce, do których można dojechać pociągiem, na rowerze, dopłynąć kajakiem).

NAJPIĘKNIJSZE MIEJSCA W POLSCE - JEDŹ POCIĄGIEM! Możecie po raz kolejny wykorzystać blog lub Padlet. Do każdej propozycji uczniowie powinni dodać opis zawierający rekomendacje, zdjęcia, czas podróży, przybliżone koszty, wskazówki dotyczące połączeń, itp. Inspiracją może tu być przewodnik: „Odkrywaj Polskę z WWF” <https://www.wwf.pl/aktualnosci/odkrywaj-polske-razem-z-wwf>

Inspiracje:

<https://www.wwf.pl/aktualnosci/skok-w-przyszlosc>

<https://www.wwf.pl/aktualnosci/badz-detektywem-na-wakacjach>

Załącznik 1 – CECHY POKOLENIOWE

➔ Cechy charakterystyczne pokolenia Z¹

- ➔ Mają wielkie plany na przyszłość,
- ➔ Są przedsiębiorczy,
- ➔ Wiedzę czerpią z Internetu, nastawieni są na szybkie wyszukiwanie informacji,
- ➔ Są chętni do dzielenia się wiedzą w Internecie,
- ➔ Są otwarci i bezpośredni,
- ➔ Mają ogromną potrzebę kontaktu z rówieśnikami,
- ➔ Dobrze znają zagrożenia czyhające w Internecie,
- ➔ Ważne jest dla nich dzielenie się informacjami poprzez media społecznościowe,
- ➔ Nie boją się podróżować, poznawać nowych ludzi
- ➔ Najważniejsze jest dla nich budowanie relacji społecznych.

➔ Cechy charakterystyczne pokolenia Y²

Istnienie różnic pomiędzy pokoleniem Y a innymi pokoleniami ma charakter anegdotyczny, różnice te nie zostały potwierdzone w badaniach naukowych

- ➔ Aktywnie i w każdej dziedzinie życia korzystają z technologii i mediów cyfrowych.
- ➔ Żyją w „globalnej wiosce”, dzięki dostępowi do Internetu mają znajomości na całym świecie.
- ➔ Cechuje ich duża pewność siebie.
- ➔ Często dłużej mieszkają razem z rodzicami, opóźniając przejście w dorosłość
- ➔ Ważniejsze stają się dla nich jakość życia i doświadczenia życiowe niż posiadanie.
- ➔ Nie pamiętają czasów tzw. zimnej wojny pomiędzy USA i ZSRR oraz komunizmu w krajach Europy Środkowo-Wschodniej (w Polsce ludzie pokolenia Y nie pamiętają czasów PRL).
- ➔ Wychowali się w realiach wolnego rynku.
- ➔ Według badań przeprowadzonych w University of New Hampshire cechują ich: wysokie mniemanie o swoich umiejętnościach, przekonanie o własnej wyjątkowości, nadmierne oczekiwania oraz silna awersja wobec krytyki.
- ➔ W Stanach Zjednoczonych ok. 40% milenialsów ma tatuaż.

¹ https://pl.wikipedia.org/wiki/Pokolenie_Z

² https://pl.wikipedia.org/wiki/Pokolenie_Y

Załącznik 2

MĄDROŚĆ jest to celowe przyczynianie się do **DOBRA** poprzez właściwe wybory. Chodzi tu o dobro wspólne, powszechne, nie tylko własne, rodziny czy grupy. Wszystko, co robimy, prędzej czy później wraca do nas, naszych bliskich, naszej wspólnoty, społeczeństwa, kraju. Jeśli chcemy żyć w świecie przyjaznym i sprawiedliwym, powinniśmy stać się częścią działań na rzecz takiego świata. Aby postępować mądrze, nie wystarczą dobre intencje. Potrzeba wiedzy, doświadczenia, refleksji, czasem dobrej rady, które łącznie pozwalają patrzeć dalej, szerzej i głębiej, i dzięki temu przewidzieć różne konsekwencje naszych wyborów – nie tylko natychmiastowe, ale i te, które na skutek naszych decyzji pojawią się za wiele lat, zarówno w naszym życiu, jak i w życiu innych ludzi i planety.

MĄDROŚĆ jest to celowe przyczynianie się do **DOBRA** poprzez właściwe wybory. Chodzi tu o dobro wspólne, powszechne, nie tylko własne, rodziny czy grupy. Wszystko, co robimy, prędzej czy później wraca do nas, naszych bliskich, naszej wspólnoty, społeczeństwa, kraju. Jeśli chcemy żyć w świecie przyjaznym i sprawiedliwym, powinniśmy stać się częścią działań na rzecz takiego świata. Aby postępować mądrze, nie wystarczą dobre intencje. Potrzeba wiedzy, doświadczenia, refleksji, czasem dobrej rady, które łącznie pozwalają patrzeć dalej, szerzej i głębiej, i dzięki temu przewidzieć różne konsekwencje naszych wyborów – nie tylko natychmiastowe, ale i te, które na skutek naszych decyzji pojawią się za wiele lat, zarówno w naszym życiu, jak i w życiu innych ludzi i planety.

MĄDROŚĆ jest to celowe przyczynianie się do **DOBRA** poprzez właściwe wybory. Chodzi tu o dobro wspólne, powszechne, nie tylko własne, rodziny czy grupy. Wszystko, co robimy, prędzej czy później wraca do nas, naszych bliskich, naszej wspólnoty, społeczeństwa, kraju. Jeśli chcemy żyć w świecie przyjaznym i sprawiedliwym, powinniśmy stać się częścią działań na rzecz takiego świata. Aby postępować mądrze, nie wystarczą dobre intencje. Potrzeba wiedzy, doświadczenia, refleksji, czasem dobrej rady, które łącznie pozwalają patrzeć dalej, szerzej i głębiej, i dzięki temu przewidzieć różne konsekwencje naszych wyborów – nie tylko natychmiastowe, ale i te, które na skutek naszych decyzji pojawią się za wiele lat, zarówno w naszym życiu, jak i w życiu innych ludzi i planety.

Scenariusz dla klasy VII

na podstawie opowiadania Krzysztofa Kochańskiego
„E-terminator 123” ze zbioru opowiadań „Sieci widmo”

Załącznik 3 – Wakacje – mogę wszystko...

- ❓ Czy w czasie wakacji możesz wstać, o której chcesz?
- ❓ Czy w czasie wakacji możesz nie otwierać książki?
- ❓ Czy w czasie wakacji możesz grać cały dzień w gry komputerowe?
- ❓ Czy – jeśli tylko masz odpowiednio dużo pieniędzy – możesz codziennie latać samolotem zamiast jechać pociągiem?
- ❓ Czy – jeśli masz odpowiednio dużą szafę – możesz kupić po kilka egzemplarzy tych samych spodni i kilkanaście T-shirtów?
- ❓ Czy możesz – jeśli tylko zdrowie ci na to pozwala – jeść codziennie burgery mięsne?
- ❓ Czy możesz w ogóle nie brać pod uwagę spraw klimatu i planety?

Załącznik 4

WOLNOŚĆ

Wolność jest prawem, ale też możliwością myślenia, podejmowania decyzji i działania zgodnie z własną wolą. Narzucana z zewnątrz cudza wola, czy zewnętrzny przymus, są zwykle odbierane jako przykre lub wręcz nieznośne ograniczenie wolności, bywają źródłem frustracji, a nawet buntu. Jednak pewne ograniczenia własnej wolności są w świecie ludzi niezbędne (przykładem może być ograniczenie prędkości samochodów na jezdni). Zasadniczą cechą tej wartości jest bowiem konflikt interesów pomiędzy osobą (grupą), która chce realizować swoją wolę (tu: jechać bardzo szybko), i innymi osobami, które także chcą korzystać ze swej wolności, często w tej samej przestrzeni i czasie (tu: jechać lub chodzić bezpiecznie). Chodzi o to, abyśmy nie praktykowali własnej wolności egoistycznie i nie uniemożliwiali innym korzystania z ich wolności, ani nie zmuszali ich do ponoszenia niekorzystnych dla nich skutków naszych wyborów. Oznacza to, że trzeba myśleć szerzej o konsekwencjach własnych decyzji – i wziąć za nie odpowiedzialność. Dlatego wolność jest jedną z najtrudniejszych wartości moralnych, zarówno do prawidłowego jej zrozumienia, jak i właściwego praktykowania. Innym, szczególnie trudnym problemem jest kwestia wolności zwierząt, gdzie obowiązek przestrzegania tej wartości moralnej jest jednostronny – spoczywa na człowieku. Ludzie od tysiącleci uzurpują sobie prawo pozbawiania zwierząt wolności i władzy nad nimi. Dla swej przyjemności, wygody lub zysku zabierają je z ich naturalnych siedlisk, przetrzymują w niewoli, eksploatują, zabijają. Wielu wrażliwych ludzi od dawna sprzeciwia się zawinionej przez człowieka krzywdzie zwierząt, co doprowadziło do wprowadzenia różnych prawnych ograniczeń dotyczących ich hodowli i wykorzystywania. Nadal jednak wiele działań człowieka przynosi zwierzętom ogromne cierpienia. Człowiek moralny nie powinien przyczyniać się do ich niedoli, ani być wobec niej obojętnym.

WOLNOŚĆ

Wolność jest prawem, ale też możliwością myślenia, podejmowania decyzji i działania zgodnie z własną wolą. Narzucana z zewnątrz cudza wola, czy zewnętrzny przymus, są zwykle odbierane jako przykre lub wręcz nieznośne ograniczenie wolności, bywają źródłem frustracji, a nawet buntu. Jednak pewne ograniczenia własnej wolności są w świecie ludzi niezbędne (przykładem może być ograniczenie prędkości samochodów na jezdni). Zasadniczą cechą tej wartości jest bowiem konflikt interesów pomiędzy osobą (grupą), która chce realizować swoją wolę (tu: jechać bardzo szybko), i innymi osobami, które także chcą korzystać ze swej wolności, często w tej samej przestrzeni i czasie (tu: jechać lub chodzić bezpiecznie). Chodzi o to, abyśmy nie praktykowali własnej wolności egoistycznie i nie uniemożliwiali innym korzystania z ich wolności, ani nie zmuszali ich do ponoszenia niekorzystnych dla nich skutków naszych wyborów. Oznacza to, że trzeba myśleć szerzej o konsekwencjach własnych decyzji – i wziąć za nie odpowiedzialność. Dlatego wolność jest jedną z najtrudniejszych wartości moralnych, zarówno do prawidłowego jej zrozumienia, jak i właściwego praktykowania. Innym, szczególnie trudnym problemem jest kwestia wolności zwierząt, gdzie obowiązek przestrzegania tej wartości moralnej jest jednostronny – spoczywa na człowieku. Ludzie od tysiącleci uzurpują sobie prawo pozbawiania zwierząt wolności i władzy nad nimi. Dla swej przyjemności, wygody lub zysku zabierają je z ich naturalnych siedlisk, przetrzymują w niewoli, eksploatują, zabijają. Wielu wrażliwych ludzi od dawna sprzeciwia się zawinionej przez człowieka krzywdzie zwierząt, co doprowadziło do wprowadzenia różnych prawnych ograniczeń dotyczących ich hodowli i wykorzystywania. Nadal jednak wiele działań człowieka przynosi zwierzętom ogromne cierpienia. Człowiek moralny nie powinien przyczyniać się do ich niedoli, ani być wobec niej obojętnym.

Scenariusz dla klasy VII

na podstawie opowiadania Krzysztofa Kochańskiego
„E-terminator 123” ze zbioru opowiadań „Sieci widmo”

Załącznik 5 – Metoda niedokończonych zdań

- ❓ Historia Jacka uświadomiła mi, że...
- ❓ Najbardziej zaskoczyło mnie to...
- ❓ Nie zastanawiałem/-am się nigdy nad...
- ❓ Na miejscu Jacka...
- ❓ Zauważam podobieństwo Jacka i...
- ❓ Po zapoznaniu się z opowiadaniem rozumiałam/-em, że wolność ...
- ❓ Mądrość w szerokim rozumieniu oznacza dla mnie ...
- ❓ Mądrość w sferze ekologii oznacza dla mnie ...
- ❓ Jako nastolatek jestem ...
- ❓ Jako nastolatkiem możemy ...